

“Коаліція радикальної лівої” (СИРІЗА) в політичній системі Греції на сучасному етапі

Булик М. В.

Характерною рисою політичного процесу в Греції є високий рівень популярності політичних партій та громадських організацій лівого спрямовання, зокрема: Всегрецького соціалістичного руху (ПАСОК), Комуністичної партії Греції (ККЕ), різноманітних марксистських, троцькістських, маоїстських, анархістських груп тощо. Причини такої популярності полягають і в історичних подіях, пов'язаних з боротьбою лівих проти нацистів та військової диктатури; соціально-економічних процесах, характерних для Греції, внаслідок чого в країні відзначається значна майнова диференціація населення та диспропорція в у розвитку окремих регіонів. Ідеї лівих, спрямовані проти транснаціональних компаній, владних установ ЄС та, критичне ставлення до процесів глобалізації також знаходять прибічників серед представників грецького суспільства. Водночас слід відзначити, що за весь період існування лівих партій та громадських організацій вони практично ніколи не діяли спільно, більш того гострота протиріч між ними призводила до укладення ідеологічно неприродних, але політично вигідних союзів з правими політичними силами, зокрема, “Нова Демократією”.

Враховуючи гостроту протистояння між лівими, актуально та важливо дослідити досвід діяльності “Коаліції радикальної лівої” (Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς, Coalition of the Radical Left, ΣΥΡΙΖΑ, SYRIZA, СИРІЗА, КРЛ), що утворилася у січні 2004 р. СИРІЗА об'єднала широкий спектр політичних рухів, від соціал-демократів та прибічників єврокомунізму до троцькістських та маоїстських угруповань, від радикальних екологів до феміністських організацій. Своєрідним підтвердженням цього є коаліційна символіка, що об'єднала червоний, зелений та пурпурний, які, відповідно, символізують союз лівого, екологічного та феміністичного рухів.

Основним учасником блоку є “Коаліція лівих рухів та екологів” (Συνασπισμός της Αριστεράς των Κινήματων και της Οικολογίας, ΣΥΝ, СИН), яка трансформувалася в 2003 р. з “Коаліції лівих та прогресу”. Після розколу з ККЕ в 1991 р. відбулося перетворення блоку на єдину партію, що виступила за оновлення комуністичного руху в Європі та його об'єднання з радикальними екологами. Сама партія заявила про вплив на її ідеологію праць К. Маркса, В. Леніна, Р. Люксембург, А. Грамши. Але при цьому з метою збереження партійної єдності в ній дозволене існування різних ідеологічних течій. Зокрема, на V конгресі, що відбувся в лютому 2008 р. було сформовано 4 основних платформи: “Крило оновлення” (радикальні соціал-демократи, які в партії займають правий фланг), “Лівий потік” (прибічники єврокомунізму, що займають центристські позиції в партії), “Червоно-зелена мережа” (еко-марксистів, в партії займають ліві позиції), “Ініціатива” (евроскептики з числа марксистів, що виступають радикально-лівих позицій). Під час конгресу була сформована ліва більшість, яка і координує на сьогодні діяльність партії [1]. Крім СИН до СИРІЗА входять: “Демократичний соціальний рух” (Δημοκρατικό Κοινωνικό Κίνημα, ДНККІ), який був створений в 1995 р. групою колишніх членів ПАСОК на чолі з Д. Цоволасом і перед виборами 2007 р. вступив до СИРІЗА; “Рух за єдність дій лівих” (Κίνηση για την Ενότητα Δράσης της Αριστεράς, КЕДА), який був створений в 2000 р. двома колишніми депутатами від ККЕ І. Цеонасом та М. Костопулосом та інші.

Зацікавленість учасників в єдності коаліції пояснюється кількома причинами: по-перше, необхідністю боротьби за парламентське представництво власних партій в умовах фактичного розподілу електорату між трьома основними гравцями; по-друге, можливістю залучення під об'єднану політичну силу як державних коштів, що виділяються на утримання партій, так і приватних пожертв; по-третє, наявністю в суспільстві попиту на політичну силу, яка б виступала з більш радикально лівих позицій, ніж ПАСОК, але б не мала такого одіозного іміджу, як ККЕ.

Основну увагу СИРІЗА зосередила на соціальних реформах. Зокрема, було запропоновано значно збільшити пенсії за рахунок запровадження нових податків на капітал, ввести обов'язкове страхування від безробіття, нещасних випадків на виробництві, зменшити до 35 років стаж, необхідний для отримання пенсії жінками та робітниками, що працюють на шкідливому виробництві, скоротити робочий тиждень до 35 років за умови п'ятиденки, ліквідувати будь-яку

дискримінацію між старими та молодими робітниками, чоловіками та жінками, посилити роль колективних договорів при наймі на роботу. По відношенню до жінок, що працюють, СИРІЗА вимагає скорочення робочого часу без втрати зарплатні, виступає проти запровадження неповного робочого дня та гнучкого графіку під приводом боротьби з економічною кризою [2].

Радикальнішими та чіткішими на відміну від інших партій є вимоги СИРІЗА с сфері боротьби за гендерну рівність. Причини полягають в тому, що феміністичні організації є одним ключових елементів коаліції. Фактично, саме вони і сформували гендерний блок політичної програми СИРІЗА. Серед вимог “радикальна ліва” вимагає запровадження системи статевої освіти на всіх рівнях освіти, проведення пропагандистської кампанії на державному рівні на користь використання протизаплідних засобів, підтвердження права жінок на власний вибір часу та місця народження дітей, ліквідації патріархального характеру грецьких сімей [3].

В сфері освіти СИРІЗА вимагає радикального збільшення фінансування галузі, яке повинно становити не менш 8 % від ВВП Греції, надання активної підтримки вчителю та викладачам, безкоштовної 2-річної дошкільної та 12-річної середньої державної освіти, перегляд навчальних планів, підтримка полікультурного підходу до системи освіти, надання значних грантів на фундаментальні дослідження, перетворення грецьких університетів на науково-дослідні центри світового значення [4].

Завдяки входженню до коаліції представників екологічних організацій, СИРІЗА одним з ключових елементів своєї програми бачить активний захист навколишнього середовища. При цьому основну увагу приділено розгляду питань, пов'язаних з масовими пожежами, неефективним використанням водних ресурсів та приватизацією морського узбережжя у районі великих грецьких міст. СИРІЗА вимагає збереження дії статті 23 Конституції Греції, в якій говориться про природоохоронну діяльність держави; введення заборони на вирощення та вживання генномодифікованих продуктів, надання пільг тим господарствам, де вирощується органічна сільськогосподарська продукція; ефективного впровадження дії Кіотського протоколу; зниження рівня видобутку корисних копалин та будівництва електростанцій, що вживають подібні види палива, за рахунок більш активного використання відновлюваних видів енергії; введення в дію програм з сортування, переробки та повторного використання відходів; вільного доступу населення до узбережжя моря та лісів, недопущення комерціалізації відносин у сфері навколишнього середовища [5].

Об'єктом критики СИРІЗА є сільськогосподарська політика грецького уряду, насамперед, за відмову від радикальних перетворень галузі у відповідності до сучасних вимог та чітке виконання вимог Європейської комісії в даній галузі. Зокрема, блок вважає згубною для грецьких фермерів “Єдину сільськогосподарську політику ЄС” (ЄСПП) через їх збіднення протягом 2000 — 2008 рр. на 13 % та вдвічі менший селян в порівнянні з середньоєвропейськими показниками. Проявами кризи в сільському господарстві, на думку СИРІЗА, є зменшення обсягів виробництва, і, відповідно, збільшення продовольчого імпорту; зростання безробіття серед селян; зниження державних видатків на модернізацію галузі, зокрема, розвиток іригаційної системи. Крім того, в провину державі ставиться використання кооперативного руху задля тиску на селян. З метою виправлення ситуації СИРІЗА пропонує, насамперед, провести реформу ЄСПП через переорієнтацію її на підтримку дрібних фермерів; збільшити видатки ЄС на утримання сільського господарства з посиленням саме середземноморського вектору субсидування [6].

Коаліція надає значну увагу питанням захисту осіб з обмеженими можливостями. Серед вимог СИРІЗА слід виокремити: доступ інвалідів до всіх областей соціально-економічного та політичного життя; їм надання безкоштовного соціального забезпечення; створення закладів соціальної реабілітації інвалідів в кожному регіоні країни; створення єдиного національного реєстру осіб з обмеженими можливостями задля ефективного задоволення їх потреб. Ліві пропонують посилити заходи з інтеграції дітей-інвалідів до суспільства, зробити обов'язковим їх шкільне навчання [7].

В сфері охорони здоров'я пропонується перейти на засади повного державного утримання медичної галузі, створити комплексну національну систему первинної медико-санітарної допомоги, посилення контролю над приватним медичним сектором.

Електоральні перспективи СИРІЗА були визначені вже під час парламентських виборів 2004 р., коли блок отримав 241722 (3,26 %) голоси, зайнявши четверте місце серед 15 учасників. Цей результат дозволив СИРІЗА провести до парламенту 6 депутатів [8]. Невипадковість потрапляння СИРІЗА до грецького парламенту була підтверджена на позачергових виборах 2007 р., за результатами яких вона отримала 361213 (5,04 %) голосів виборців [9]. Внаслідок цього, “радикальні ліві” збільшили свою парламентську присутність до 14 депутатів. На позачергових парламентських виборах, що відбулися 4 жовтня 2009 р., СИРІЗА дещо знизила свої результати, отримавши 4,6 % голосів виборців, однак в цілому зберегла 13 місць у законодавчому зібранні країни [10]. Таким чином, результати трьох виборів до парламенту дозволяють говорити про наявність у блоку стійкої електоральної бази, яка може поповнитися за рахунок тих греків, що розчаруються в діяльності основних парламентських партій лівого спрямування — ПАСОК та ККЕ.

В регіональному плані електоральною базою СИРІЗА є, насамперед, Афіни, Пірей та Салоніки. В свою чергу, сільськогосподарські провінційні регіони Греції підтримали СИРІЗА значно менше, що пояснюється з одного боку невідповідністю гасел коаліції політичним та соціальним поглядам більшості місцевого населення, а з іншого а з іншого — обмеженості інформаційних та фінансових ресурсів блоку.

Джерела та література

1. Η Πολιτική Απόφαση του 5ου Τακτικού Συνεδρίου του Συνασπισμού της Αριστεράς, των Κινήματων και της Οικολογίας [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.syn.gr/downloads/apofasi5ou.pdf>.
2. Κοινωνικό κράτος και κοινωνικά δικαιώματα [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.syriza.gr/theseis/ergasia-asfalisi/koinoniko-kratos-kai-koinonika-dikaimata>
3. Ισότητα κάθε μέρα παντού για όλες [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.syriza.gr/theseis/gynaikes/isotita-kathe-mera-gia-oles>.
4. Δημόσια και δωρεάν παιδεία για όλους και όλες [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.syriza.gr/theseis/ekpaideysi/dimosia-kai-dorean-paideia-gia-oloys-kai-oles>
5. Το περιβάλλον πάνω από τα κέρδη - Ανάπτυξη συμβατή με την οικολογική αειφορία [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.syriza.gr/theseis/periballon-1/oi-theseis-gia-to-perib-oikol>.
6. Κάλεσμα ενότητας και αγώνα σ' όλους τους αγρότες και τις αγρότισσες [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.syriza.gr/theseis/agrotika/kalesma-enotitas-kai-agna-s2019-oloys-toys-agrototes-kai-tis-agrotisses>.
7. Προγραμματικές θέσεις του ΣΥ.ΡΙΖ.Α για τους πολίτες με αναπηρία [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.syriza.gr/theseis/polites-me-anapiria/programmatikes-theseis-toy-sy-riz-a-gia-toys-polites-me-anapiria>.
8. National Elections Results 2004 [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.ypes.gr/en/Elections/NationalElections/Results/nationallecures2004>. — Title from the screen.
9. National Elections Results 2007 [Electronic resource]. — Mode of access : <http://ekloges-prev.singularlogic.eu/v2007/pages/index.html>. — Title from the screen.
10. Greece: Parliamentary Election 2009 [Electronic resource]. — Mode of access : http://eed.nsd.uib.no/webview/index.jsp?study=http%3A%2F%2F129.177.90.166%3A80%2Fobj%2FfStudy%2FGRPA2009_Display&mode=cube&v=2&cube=http%3A%2F%2F129.177.90.166%3A80%2Fobj%2FfCube%2FGRPA2009_Display_C1&top=yes. — Title from the screen.